

Миронюк І.С.¹, Слабкий Г.О.¹, Щербінська О.С.²,
Білак-Лук'янчук В.Й.¹

Наслідки війни з російською федерацією для громадського здоров'я України¹

¹Ужгородський національний університет,
м. Ужгород, Україна

²Національний університет охорони здоров'я
України імені П.Л. Шупика, м. Київ, Україна

Mironiuk I.S.¹, Slabkii G.O.¹, Shcherbinska O.S.²,
Bilak-Lukianchuk V.Y.¹

Consequences of the war with the Russian Federation for the public health of Ukraine

¹Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine

²Shupyk National Healthcare University
of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ivan.myronyuk@uzhnu.edu.ua, bilak.vika@gmail.com

Вступ

За даними експертів, війна між Україною та росією може стати однією з найбільш кровопролитних у сучасній історії, адже масштаби втрат з обох боків уже значно більші, ніж у типовій війні сучасної доби [1].

Наслідки війни для України нині найчастіше оцінюються через призму економічних збитків, руйнувань інфраструктури та кількості загиблих [2–4]. Однак війна впливає також і на здоров'я громадян. Ідеться не лише про наявні поранення, контузії та травми, а й про довгострокові наслідки. У майбутньому багато українців можуть зіткнутися з психологічними та психічними проблемами, зростанням залежностей та загостренням деяких хвороб [5].

Міністр охорони здоров'я України В. Ляшко зазначає, що війна в Україні матиме критичні наслідки для психічного здоров'я українців. На його думку, постійне перебування в умовах війни може негативно вплинути на психічне здоров'я людей, а професійна допомога може знадобитися близько 15 мільйонам громадян, причому 3–4 мільйонам потрібно буде провести медикаментозне лікування. МОЗ України відмічає, що у 20–30% осіб, які пережили травматичні події, може розвинути посттравматичний стресовий розлад. У МОЗ прогнозують, що через 5–7 років очікується зростання кількості наркотичної, алкогольної та інших залежностей, а в структурі захворювань найчастіше зустрічатимуться захворювання системи кровообігу, діабет, артрит, астма, онкологічні захворювання. Експерти вказують на те, що зростає загроза поширення інфекційних захворювань, таких як холера, COVID-19, кір, поліомієліт, дифтерія та гепатит А [6].

Також через війну українці почали рідше звертатися до лікарів з профілактичною метою і, як результат,

зростає кількість онкологічних хвороб, виявлених на занедбаних стадіях, що негативно впливає на тривалість та ефективність лікування.

МОЗ України констатує, що за 8 місяців війни рашисти пошкодили понад 1000 об'єктів охорони здоров'я, 29 лікарів були вбитими, а понад 100 отримали поранення. Крім того, значна кількість лікарів була мобілізована до лав ЗСУ [7].

Наведене вище зумовило актуальність цього дослідження.

Мета дослідження – визначити наслідки війни з російською федерацією для громадського здоров'я України в регіонах, які тимчасово окуповані російськими військами та які знаходяться в зоні бойових дій.

Матеріали та методи

Базуючись на системному підході в ході проведеного дослідження було використано бібліосемантичний метод та метод структурно-логічного аналізу. Матеріалами дослідження стали дані наукової літератури та особистий практичний досвід з організації охорони здоров'я населення.

Результати дослідження та їх обговорення

Для проведення аналізу та узагальнення наслідків війни з російською федерацією для громадського здоров'я України за територіальним (регіональним) принципом на даному етапі дослідження нами взято дві такі групи територій: території, які тимчасово окуповані російськими військами, та території, які знаходяться в зоні активних бойових дій.

Крім того, наслідки війни з РФ нами розділено на такі групи негативного впливу: група медико-демографічних наслідків, група соціально-економічних

1 Передруковано з дозволу авторів. Оригінал надруковано: Репродуктивне здоров'я жінки № 8(63)/2022.

та група поведінково-біологічних, які є прямими детермінантами негативного впливу на стан здоров'я населення вказаних територій.

Узагальнені наслідки війни для громадського здоров'я в регіонах, які є тимчасово окупованими російськими військами, представлено в табл. 1.

Проведений аналіз наведених у табл. 1 узагальнених даних про вплив війни на базові складники формування нормального стану громадського здоров'я населення на тимчасово окупованих територіях вказує на те, що під час окупації значний негативний вплив на стан формування громадського здоров'я мають порушені в ході окупації соціально-економічні детермінанти та детермінанти біологічного та поведінкового характеру. Ці детермінанти характеризуються

комплексним зниженням економічного рівня забезпечення населення, зниженням регулярного доступу до об'єктивної інформації, зниженням якості та санітарно-гігієнічних умов проживання та харчування, трагічною втратою близьких людей, вимушеним розривом сімей із втратою зв'язку з рідними при значному зниженні доступу до медичних послуг та лікарських засобів, а також проживанням у постійному страху через насильницькі дії окупантів та у постійному страху за життя та здоров'я рідних людей при відсутності умов забезпечення відповідального ставлення до здоров'я як до особистого пріоритету.

При цьому негативні медико-демографічні наслідки проявляються зростанням захворюваності населення на соціально значущі хвороби, такі як

Таблиця 1

Наслідки війни для громадського здоров'я в регіонах, які тимчасово окуповані російськими військами

Медико-демографічні	Соціально-економічні	Поведінково-біологічні	
Високий рівень вимушеної міграції населення на території, підконтрольні владі України, та в країні Європи	Зниження економічного рівня забезпечення населення	Життя в постійному страху через насильницькі дії окупантів	
	Втрата власного житла	Постійний страх за життя та здоров'я рідних людей	
Насильницьке переселення людей, в тому числі дітей, в російську федерацію	Втрата роботи		Зниження якості навколишнього середовища існування (екологічний складник)
	Зниження доступу до продуктів харчування		
Зростання рівня передчасної смертності	Втрата соціального статусу	Порушення комфортного стилю щоденного життя	
	Зниження регулярного доступу до об'єктивної інформації		
Зростання рівня смертності та інвалідності населення через відсутність відповідної медичної допомоги	Значне пошкодження інфраструктури системи енергопостачання	Обмежена можливість пересування в разі потреби	
Зростання захворюваності населення на соціально значущі хвороби, а саме: злоякісні новоутворення, туберкульоз, захворювання системи кровообігу, цукровий діабет, хвороби органів дихання (зі збільшенням частки їх виявлення в занедбаних стадіях або з ускладненнями)			Зниження якості умов проживання
		Відсутність умов для здорового способу життя	Зниження рівня санітарної культури населення
		Значне пошкодження інфраструктури системи водопостачання	
Загроза зростання ризику захворюваності населення на інфекційні та паразитарні хвороби, включаючи туберкульоз, ВІЛ/СНІД, гострі сезонні вірусні інфекції, в тому числі вакциновані та епідемічні спалахи гострих кишкових захворювань	Низький рівень мобільного зв'язку або його повна відсутність (вимушена ізоляція)	Зниження доступу до питної води та її якості	
	Практично відсутній доступ до системи Інтернет	Зниження якості харчування	
	Трагічна втрата близьких людей	Низький рівень поведінки, скерованої на профілактику захворювань	
	Вимушений розрив сімей	Зниження рівня відповідального ставлення до здоров'я як до особистого пріоритету	
Зростання кількості нарко-, алко- та інших залежностей	Втрата зв'язку з рідними	Життя значної частки населення тривалий час без доступу до енергетичних ресурсів забезпечення життєдіяльності	
Високий рівень розвитку посттравматичного стресового розладу	Значне пошкодження інфраструктури системи охорони здоров'я		
Відсутність вакцинації населення	Значне зниження доступу до медичних послуг		
Підвищення рівня саморуйнівної поведінки	Значне зниження доступу до лікарських засобів	У холодний період року вимушене життя при низькій температурі для значної частки населення	
Ментальне виснаження із зростанням рівня психологічних та психічних проблем		Недоступність послуг із профілактики саморуйнівної поведінки та самогубств	У разі виявлення захворювань високий рівень звернення за допомогою до знахарів
Високий рівень травматизму	Недоступність послуг психологічної підтримки населення у критичних станах	Високий рівень самолікування, в тому числі при станах, що несуть загрозу життю	
Збільшення частки населення, що потребує стороннього догляду			

злякисні новоутворення, туберкульоз, захворювання системи кровообігу, цукровий діабет, хвороби органів дихання, зі збільшенням частки їх виявлення в занедбаних стадіях або з ускладненнями, ментальним виснаженням населення зі зростанням рівня психологічних та психічних проблем, зростанням кількості нарко-, алко- та інших залежностей, загрозою зростання ризику захворюваності населення на інфекційні та паразитарні хвороби, включаючи туберкульоз, ВІЛ/СНІД, гострі сезонні вірусні інфекції, в тому числі вакциновані та епідемічні спалахи гострих кишкових захворювань при зростанні рівня смертності, в тому числі передчасної, та інвалідності населення через відсутність відповідної медичної допомоги, а також високим рівнем вимушеної міграції населення в безпечні зони проживання та насильницьким переселенням людей, в тому числі дітей, у російську федерацію.

Далі вивчалися та аналізувалися наслідки війни для громадського здоров'я в регіонах, які знаходяться в зоні активних бойових дій. Узагальнено вказані наслідки війни в регіонах, які знаходяться в зоні активних бойових дій (див. табл. 2).

Проведений аналіз наведених у табл. 2 узагальнених даних про вплив війни на стан громадського здоров'я населення на територіях, які знаходяться в зоні активних бойових дій, вказує на те, що під час активних бойових дій суттєвий негативний вплив на стан громадського здоров'я мають соціально-економічні детермінанти та детермінанти біологічного та поведінкового характеру, які характеризуються втратою попередніх сталих умов якісного проживання та спілкування зі значним зниженням економічного рівня забезпечення населення при житті в постійному стресі через обстріли, трагічну втрату рідних людей

Таблиця 2

Наслідки війни для громадського здоров'я в регіонах, які знаходяться в зоні активних бойових дій

Медико-демографічні	Соціально-економічні	Поведінково-біологічні
Високий рівень вимушеної міграції населення на території, підконтрольні владі України, та в країні Європи	Зниження економічного рівня забезпечення населення	Життя в постійному стресі через обстріли
Зростання рівня передчасної смертності	Втрата місця роботи	Часте перебування під час повітряних тривог та обстрілів у санітарно несприятливих умовах
Зростання рівня смертності населення без отримання медичної допомоги	Втрата значною часткою населення власного житла	Постійний страх втрати рідних та житла
Зростання захворюваності населення на соціально значущі хвороби, а саме: злякисні новоутворення, туберкульоз, захворювання системи кровообігу, цукровий діабет, хвороби органів дихання, зі збільшенням частки їх виявлення в занедбаних стадіях або з ускладненнями	Втрата значною часткою населення соціального статусу	Зниження якості екологічної обстановки
	Зменшення доступу до продуктів харчування	Зниження доступу до питної води та погіршення її якості
	Зниження якості умов проживання	Зниження якості харчування
	Значне пошкодження інфраструктури системи енергопостачання	Низький рівень вакцинації
Зростання рівня інвалідизації населення	Значне пошкодження інфраструктури системи водопостачання	Зниження рівня ставлення до здоров'я як до особистого пріоритету
	Зниження доступу до регулярної об'єктивної інформації	Низький рівень поведінки, скерованої на профілактику захворювань
Зростання рівня інфекційних захворювань	Значне пошкодження інфраструктури системи охорони здоров'я	Постійний страх за життя та здоров'я рідних людей
Високий рівень розвитку посттравматичного стресового розладу	Вимушений розрив сімей	Зниження рівня санітарної культури населення
Ментальне виснаження зі зростанням рівня психологічних та психічних проблем	Втрата зв'язку з рідними	У холодний період життя при низькій температурі для значної частки населення
	Зниження доступу до медичних послуг, у тому числі екстреної медичної допомоги та послуг з відновного лікування і паліативної допомоги	Високий рівень звернення за допомогою при захворюваннях до знахарів та самолікування, в тому числі при станах, що несуть загрозу життю
Зростання кількості нарко-, алко- та інших залежностей	Низький рівень профілактичної спроможності діяльності закладів охорони здоров'я	
Високий рівень травматизму цивільного населення внаслідок бойових дій	Зниження доступу до лікарських засобів	Життя значної частки населення тривалий час без освітлення
Зниження рівня бажаної вагітності	Низький рівень доступу до системи Інтернет	
Збільшення частки населення старших вікових груп, осіб з особливими потребами та одиноких осіб, які потребують стороннього догляду	Низький рівень мобільного зв'язку	Зниження рівня отриманої інформації санітарно-гігієнічного характеру та профілактичної інформації
	Недоступність послуг із профілактики саморуйнівної поведінки та самогубств і психологічної підтримки у критичних станах	Втрата попередніх сталих умов якісного проживання

або зв'язку з ними, зниження якості екологічної ситуації.

Негативні медико-демографічні наслідки проявляються значним погіршенням стану здоров'я населення прогностично з його подальшим зниженням у разі втрати можливості отримати необхідну медичну допомогу, що є причиною високого рівня передчасної смертності населення і високого рівня вимушеної міграції населення в безпечні зони проживання.

Однією із проблем, яка не дозволить проведення з високим ступенем достовірності детального аналізу впливу війни з рф на стан громадського здоров'я населення в подальшому, є відсутність об'єктивних статистичних даних про стан здоров'я населення.

Висновки

Проведений аналіз наслідків війни з рф для громадського здоров'я в регіонах, які є тимчасово окупованими та знаходяться в зоні активних бойових дій, вказує на те, що вони є комплексними і включають такі групи: медико-демографічні, соціально-економічні та поведінково-біологічні.

До основних негативних медико-демографічних наслідків належать такі: зростання рівня

захворюваності населення на соціально значущі та інфекційні хвороби; ментальне виснаження із зростанням рівня психологічних та психічних проблем при високому рівні розвитку посттравматичного стресового розладу із зростанням рівня загальної та передчасної смертності населення без отримання медичної допомоги та самолікуванням з високим рівнем вимушеної міграції населення.

До основних соціально-економічних наслідків, які негативно впливають на стан громадського здоров'я, належать такі: трагічна втрата рідних, житла та майна, зниження економічного рівня забезпечення населення, втрата значною часткою населення соціального статусу, низький рівень інтернету та мобільного зв'язку або його повна відсутність (вимушена ізоляція), значне пошкодження інфраструктури системи енергозабезпечення життєдіяльності, низький рівень доступу до медичних послуг та лікарських засобів.

До основних поведінково-біологічних наслідків, які негативно впливають на стан громадського здоров'я, належать такі: втрата попередніх сталих умов якісного життя при проживанні в несприятливих санітарно-гігієнічних умовах та в постійному стресі із втратою поведінки, скерованої на відповідальне ставлення до особистого здоров'я.

Література

1. Скільки військових та цивільних загинули в ході конфліктів після Другої світової війни. Доступно на: https://www.slovoidilo.ua/2022/10/31/infografika/suspilstvo/skilky-vijskovykh-ta-cyvilnykh-zahynuly-xodi-konfliktiv-pislya-druhoyi-svitovoyi-vijny?utm_source=gravitec&utm_medium=push&utm_campaign=.
2. Як вижити в умовах блекауту без тепла, води, каналізації: лайфхаки від тренера - «екстремала». Доступно на: <https://tsn.ua/ukrayina/yak-vizhiti-v-umovah-blekautu-bez-tepla-vodi-kanalizatsiyi-layfgaki-vid-trenera-ekstremala-210272.html>.
3. Окупанти воюють проти електрики й тепла. Доступно на: https://tsn.ua/ato/raketi-putina-znayshli-novumishen-v-ukrayini-yaki-naslidki-matimut-udari-po-gazoviy-infrastrukturi-2204125.html?utm_medium=referral&utm_source=idealmedia&utm_campaign=tsn.ua&utm_term=1294998&utm_content=10282210.
4. Російські обстріли можуть сильно натиснути на економіку України: як вони вже впливають на ціни. Доступно на: https://www.obozrevatel.com/ukr/topic/vojna-v-ukraine-2022/?_ga=2.161285237.954743355.1669904179-624245905.1642608186&_gl=1*1g7uo20*_ga*NjI0MjQ1OTA1LjE2NDI2MDgxODY.*_ga_JBX3X27G7H*MTY2OTkwNDE3OS45LjAuMTY2OTkwNDE3OS42MC4wLjA.
5. Від істерики до депресії: як не загинути через емоційну нестабільність. Доступно на: <https://tsn.ua/ukrayina/vid-isteriki-do-depresiyi-yak-ne-zagynuti-cherez-emociynu-nestabilnist-2213248.html>.
6. ПТСР та загострення хронічних хвороб: як війна вплине на здоров'я українців. Доступно на: https://www.slovoidilo.ua/2022/11/01/infografika/suspilstvo/ptsr-ta-zahostrennya-xronichnykh-xvorob-yak-vijna-vplyne-zdorovya-ukrayinciv?utm_source=gravitec&utm_medium=push&utm_campaign=.
7. Росіяни цілеспрямовано руйнують лікарні в Україні. URL: <https://socportal.info/ru/news/v-moz-nazvali-chislo-ubitykh-rachei-okkupantami/>.

References

1. Skilky viiskovykh ta tsyvilnykh zahynuly v khodi konfliktiv pislia Druhoyi svitovoyi viiny. Available from: https://www.slovoidilo.ua/2022/10/31/infografika/suspilstvo/skilky-vijskovykh-ta-cyvilnykh-zahynuly-xodi-konfliktiv-pislya-druhoyi-svitovoyi-vijny?utm_source=gravitec&utm_medium=push&utm_campaign=.
2. Yak vyzyhyty v umovakh blekautu bez tepla, vody, kanalizatsii: laifhaky vid trenera – “ekstremala”. Available from: <https://tsn.ua/ukrayina/yak-vizhiti-v-umovah-blekautu-bez-tepla-vodi-kanalizatsiyi-layfgaki-vid-trenera-ekstremala-2210272.html>.
3. Okupanty voiuut proty elektryky y tepla. Available from: https://tsn.ua/ato/raketi-putina-znayshli-novumishen-v-ukrayini-yaki-naslidki-matimut-udari-po-gazoviy-infrastrukturi-2204125.html?utm_medium=referral&utm_source=idealmedia&utm_campaign=tsn.ua&utm_term=1294998&utm_content=10282210.
4. Rosiiski obstrily mozht sylny natysnuty na ekonomiku Ukrainy: yak vony vzhe vplyvaiut na tsyny. https://www.obozrevatel.com/ukr/topic/vojna-v-ukraine-2022/?_ga=2.161285237.954743355.1669904179-624245905.1642608186&_gl=1*1g7uo20*_ga*NjI0MjQ1OTA1LjE2NDI2MDgxODY.*_ga_JBX3X27G7H*MTY2OTkwNDE3OS45LjAuMTY2OTkwNDE3OS42MC4wLjA.
5. Vid istryky do depresii: yak ne zahynuty cherez emotsiynu nestabilnist. Available from: <https://tsn.ua/ukrayina/vid-isteriki-do-depresiyi-yak-ne-zagynuti-cherez-emociynu-nestabilnist-2213248.html>.

6. PTSR ta zahostrennia khronichnykh khvorob: yak viina vplyne na zdorovia ukrainsiv. Available from: https://www.slovo-idilo.ua/2022/11/01/infografika/suspilstvo/ptsr-ta-zahostrennya-xronichnykh-khvorob-yak-vijna-vplyne-zdorovyua-ukrayincziv?utm_source=gravitec&utm_medium=push&utm_campaign=

7. Rosiiany tsilespryamovano ruiniuoti likarni v Ukraini. Available from: <https://socportal.info/ru/news/v-moz-nazvali-chislo-ubitykh-vrachei-okkupantami/>.

За даними експертів, війна між Україною та росією може стати однією з найбільш кровопролитних у сучасній історії, адже масштаби втрат з обох боків вже значно вищі, ніж у типовій війні сучасної доби.

Метою дослідження є визначення наслідків війни з російською федерацією для громадського здоров'я України в регіонах, які тимчасово окуповані російськими військами та які знаходяться у зоні бойових дій.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження стали дані наукової літератури та особистий практичний досвід з організації охорони здоров'я населення. У дослідженні використано метод системного підходу, бібліосемантичний метод та метод структурно-логічного аналізу.

Результати. Проведений аналіз наслідків війни з рф для громадського здоров'я у регіонах, які є тимчасово окупованими та знаходяться у зоні активних бойових дій, свідчить про те, що вони комплексні і включають такі групи: медико-демографічні, соціально-економічні та поведінково-біологічні. До основних негативних медико-демографічних наслідків належать такі: зростання рівня захворюваності населення на соціально значущі та інфекційні хвороби, ментальне виснаження зі зростанням рівня психологічних та психічних проблем при високому ризику розвитку посттравматичного стресового розладу зі зростанням рівня загальної та передчасної смертності населення без отримання медичної допомоги та із самолікуванням з високим рівнем вимушеної міграції населення. До основних соціально-економічних наслідків, які негативно впливають на стан громадського здоров'я, належать такі: трагічна втрата рідних, житла та майна, зниження економічного рівня забезпечення населення, втрата значною часткою населення соціального статусу, низький рівень доступу до мережі Інтернет та до мобільного зв'язку або його повна відсутність (вимушена ізоляція), значне пошкодження інфраструктури системи енергозабезпечення життєдіяльності, низький рівень доступу до медичних послуг та лікарських засобів. До основних поведінково-біологічних наслідків, які негативно впливають на стан громадського здоров'я, належать такі: втрата попередніх сталих умов якісного життя, проживання у несприятливих санітарно-гігієнічних умовах та у постійному стресі, втрата мотивації до поведінки, скерованої на відповідальне ставлення до особистого здоров'я.

Висновки. Війна з рф має значний негативний вплив на стан громадського здоров'я в Україні.

Ключові слова: війна з рф, громадське здоров'я, медико-демографічні наслідки, соціально-економічні наслідки, поведінково-біологічні наслідки.

According to experts' data, the war between Ukraine and Russia may become one of the bloodiest in modern history – the scale of losses on both sides is already much higher than in a typical war of the modern era.

The **objective** is to determine the consequences of the war with the Russian Federation for the public health of Ukrainian population in the regions temporarily occupied by Russian army and located in the war zone.

Materials and methods. The research materials were the data from scientific literature and personal practical experience in the organization of public health care. The method of the system approach, the bibliosemantic method and the method of structural and logical analysis were used.

Results. The analysis of the war consequences with the Russian Federation for public health in the regions that are temporarily occupied and are located in the zone of active hostilities shows that they are complex and include medical-demographic, socioeconomic and behavioral-biological groups. The main negative medico-demographic consequences include: an increase in the incidence of socially significant and infectious diseases, mental exhaustion with an increase in the level of psychological and mental problems with a high risk of posttraumatic stress disorder development with an increase in the general and premature mortality of the population without receiving medical help and self-medication and a high level of forced population migration. The main socio-economic consequences that negatively affect the state of public health include: the tragic loss of relative persons, housing and property, a decrease in the economic level of the population, the loss of social status of the large part of the population, a low level of access to the Internet and mobile communications connection or its complete absence (forced isolation), the significant damage of the infrastructure of the energy supply system for life, a low level of access to medical services and medicines. The main behavioral and biological consequences that negatively affect the state of public health include: the loss of previously stable conditions of quality life, living in unfavorable sanitary and hygienic conditions and in constant stress, the loss of motivation for behavior directed at a responsible attitude to personal health.

Conclusions. The war with the Russian Federation has a significant negative impact on the state of public health in Ukraine.

Key words: war with the Russian Federation, public health, medical and demographic consequences, socio-economic consequences, behavioral and biological consequences.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflict of interest: absent.

Відомості про авторів

Миронюк Іван Святославович – доктор медичних наук, професор, проректор з наукової роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Україна, 88000.
ivan.mironyuk@gmail.com, ORCID ID 0000-0003-4203-4447

Слабкий Геннадій Олексійович – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри наук про здоров'я ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Україна, 88000.
gennadiy.slabkiy@uzhnu.edu.ua, ORCID ID 0000-0003-2308-7869

Щербінська Олена Станіславівна – доктор медичних наук, доцент, доцент кафедри гінекології Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика; вул. Дорогожицька, 9, м. Київ, Україна, 04112.
703alena@gmail.com, ORCID ID 0000-0002-5401-7110

Білак-Лук'янчук Вікторія Йосипівна – кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри наук про здоров'я ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Україна, 88000.
bilak.vika@gmail.com, ORCID ID 0000-0003-3020-3116